

## IV.C.1.1/3. GYŰJTEMÉNY



## L. Frank Baum: Oz, a nagy varázsló (részlet)

Néhány mérőföldnyi gyaloglás után úgy gondolta, pihen egy kicsikét, felmászott az út menti kerítésre, és leült. A kerítésen túl hatalmas búzatábla terült el, s a búzaföldben nem messze Dorka egy Madárijesztőt pillantott meg, magas karó tetejébe szúrva, hogy elriassza a madarakat az érett gabonától.

Dorka a kezébe támasztotta állát, és merengve nézte a Madárijesztőt. Fejét szalmával kitömött vászonzacskóból formázták, szemet, orrot, száját is festettek rá, hogy arca legyen. Ócska, hegyes kék süveget nyomtak a fejébe, ami valaha az egyik mumpicé lehetett, alakjának többi része pedig avított, színeha gyott kék öltönyből készült, amit ugyancsak szalmával tömtek ki. Lábán kék hajtókás csizma, amilyent minden férfi viselt a mumpicok országában. Hátába karót szúrtak, arra tették fel, hogy a búzatábla fölé magasodjék.

Ahogy Dorka komolyan, merengve nézte a Madárijesztő fura, pingált ábrázatát, egyszer csak meglepetten észlelte, hogy az a fél szemével rákacsint. Előbb azt hitte, tévedett, mert Kansasban a madárijesztők sohasem kacsingatnak; de a figura most már barátságosan biccentett feléje. Dorka ekkor lelép az útról, és odament hozzá; Totó a karó körül ugrált és csaholt.

- Jó reggelt - mondta a Madárijesztő kissé rekedtesen.

- Te szóltál? - kérdezte a leányka ámuldozva.

- Én hát, ki más? - válaszolta a Madárijesztő. - Hogy vagy?

- Köszönöm szépen, nagyon jól - felelte Dorka udvariasan. - Hát te?

- Én nagyon rosszul érzem magam - mondta a Madárijesztő, és rámosolygott Dorkára -, mert szörnyen unalmas itt felnyársalva rostokolni éjjel-nappal és madarakat ijesztgetni.

- Nem tudsz lejönni? - kérdezte Dorka.

- Nem, mert ez az átkozott karó a hátamba fúródik. Roppantul leköteleznél, ha kivennéd belőlem. Dorka felnyúlt, és leemelte a Madárijesztőt a karóról; tudniillik, szalmával lévén kitömve, igen könnyű volt.

- Nagyon köszönöm - hálálkodott a Madárijesztő, mikor földet ért. - Úgy érzem magam, mintha újjaszülettem volna.

Dorkának szöget ütött a fejébe a dolog, mert hogyan születhet újjá valaki, aki meg sem született? Különben is furcsa volt látni, hogy ez a szalmabélű ember beszél, hajlong, járkál.

A Madárijesztő vakaródzott, aztán nagyot nyújtózott, és megkérdezte:

- Ki vagy, és hová mész?

- Nevem Dorka - válaszolta a leányka. - A Smaragdvárosba igyekszem, a bölcs Ozhoz, hogy megkérjem, küldjön haza Kansasba.

- Hol van a Smaragdváros? - kérdezte a Madárijesztő. - És ki az az Oz?

- Jé, hát te ezt nem tudod? - álmélkodott Dorka.

- Nem bizony; én nem tudok semmit. Tudod, én szalmával vagyok kitömve, és egy csepp eszem sincs - magyarázta búsan a Madárijesztő.

- Ó, te szegény! - mondta Dorka. - Igazán sajnállak!

- Mit gondolsz, ha elmegyek veled a Smaragdvárosba, Oz talán adna nekem egy kis eszet?

- Azt nem tudom - felelte Dorka. - De ha van kedved, gyere velem mindenképpen. Elvégre ha Oz nem hajlandó neked eszet ajándékozni, akkor sem lesz rosszabb, mint eddig volt.

- Az ám, ebben igazad van - helyeselt a Madárijesztő. - Tudod - folytatta bizalmasabban -, azt egy cseppet se bánom, hogy a lábam, a karom meg a testem szalmával van kitömve, mert semmi se fáj nekem. Ha valaki a lábamra lép, vagy gombostűt szúr belém, nem érzek semmit, rá se hederítek. De azt nem szeretném, ha az emberek tudatlannak mondanának, márpedig ha a fejemben szalma van és nem agyvelő, mint a tiédben, akkor hogyan tanulhatnék meg valaha is valamit?

Dorka most már szívből sajnálta a Madárijesztőt.

- Hidd el, átérzem a helyzetedet - mondta. - Gyere velem Ozhoz, majd én megkérem, tegyen meg mindent az érdekedben, ami tőle telik.

- Nagyon köszönöm - hálálkodott a Madárijesztő.

Visszamentek az útra. Dorka átsegítette a kerítésen, és elindultak együtt a sárga téglás úton a Smaragdváros felé.

Totónak eleinte sehogy se tetszett az új útitárs. Úgy szaglászta körül a kitömött embert, mintha patkányfészket gyanítana a szalma közt, és többször is barátságtalanul rámordult.

- Ne törődjél vele - biztatta Dorka a Madárijesztőt. - Totó nem harap.

- Ó, én nem félek tőle! - bizonygatta a Madárijesztő. - Hiszen úgyse haraphat meg: szalmából vagyok. Add ide a kosaradat, hadd vigyem: úgyse fáradok el soha. Elárulok neked egy titkot - folytatta, ahogy továbbmentek. - Csak egyetlenegy valami van a világon, amitől félek.

- Mi az? - kérdezte Dorka. - A mumpic gazda, aki csinált?

- Nem - felelte a Madárijesztő. - Az égő gyufa.

- Mesélj valamit, amíg pihenünk! - kérte a leányka. A Madárijesztő szemrehányóan tekintett rá:

- Az életem olyan rövid, hogy igazán semmit sem tudok a világról. Engem csak tegnapelőtt csináltak, és ami azelőtt történt, arról fogalmam sincs. Szerencsémre a farmer, mikor a fejemet megcsinálta, mindjárt fület is festett rá, és így hallottam, mit beszélnek körülöttem. Ott volt egy másik mumpic is, és az első, amit hallottam, a gazdám kérdése volt.

- Mit szólna a füléhez?

- Az egyik följebb van, mint a másik - jegyezte meg a mumpic.
- Sebjaj! - mondta a gazdám. - Azért mégiscsak fül! - Amiben persze igaza volt.
- Most megcsinálok a szemét - folytatta gazdám. Odafestette a jobb szememet, és mihelyt befejezte, máris ránéztem az egy szememmel, aztán érdeklődve néztem körül, hiszen ez volt az első pillantás, amit a világra vetettem.
- A szeme jól sikerült - jegyezte meg a másik mumpic, aki a gazdám munkáját figyelte. - Nagyon jó, hogy kék festékkel csináltad. Ez a legmegfelelőbb szín.
- A másikat egy kicsit nagyobbra festem - mondta a gazdám; és mikor a második szemem is elkészült, sokkal jobban láttam, mint azelőtt. Aztán odapingálta orromat, szájamat, de még nem beszéltem, mert akkor még nem tudtam, mire való a száj. Nagyszerű mulatság volt látni, ahogy elkészítik törzsemet, karomat, lábamat; és mikor végre föltették a fejemet, nagyon büszke lettem, mert úgy éreztem, én is vagyok olyan legény, mint más.
- Remélem, hamarosan elijeszti majd a madarakat - jegyezte meg a gazdám. - Olyan, akár egy igazi ember.
- Hisz igazán ember! - mondta rá a másik, és én igazat adtam neki. A gazdám a hóna alá kapott, kivitt a búzaföldre, és föltett a karóra, ahol te megtaláltál. Gazdám meg a barátja csakhamar elmentek, és magamra hagytak.
- Az egyedüllét sehogy sem ízlett, ezért megpróbáltam utánuk sietni, de a lábam nem ért le a földig, így mit volt mit tennem, ott maradtam a karón. Mondom, rosszul esett a magány, mert nem volt mire gondolnom, hisz olyan rövid idővel azelőtt készültem. Sok varjú meg másféle fajta madár repült a búzaföldre, de mihelyt megláttak, elszálltak újra, mert azt hitték, hogy mumpic vagyok, és ennek megörültem, mert így fontos személyiségnek érezhettem magam. De egy vén varjú egyre közelebb-közelebb merészkedett hozzám, végül alaposan szemügyre vett, a vállamra telepedett, és kijelentette:
- No nézd csak, a gazdád tán azt hitte, ilyen könnyen túljár az eszemen? Hisz minden épeszű varjú azonnal meglátja, hogy te csak szalmával kitömött bábu vagy!
- Azzal leszállt elibém, és kedvére lakmározott. Mikor a többi madár látta, hogy a vén varjúnak nem esett bántódása, ők is odasereglettek, és így kisvártatva már egész madárcsapat nyüzsgött a lábamnál. Ez elszomorított, mert arra vallott, hogy mégsem vagyok olyan jó madárijesztő; de a vén varjú megvigasztalt, mert így szólt hozzám:
- Volna csak ész a fejedben, komám, lennél olyan legény, mint az emberek, sőt különb is, mint sokan közülük. Az ész az egyetlen, ami számít ezen a világon, akár varjú az ember, akár ember.
- Mikor a varjak elmentek, gondolkodóba estem, és elhatároztam, lesz, ami lesz, megpróbálok egy kis észre szert tenni. Szerencsére éppen akkor jöttél te, és levettél a karóról; és abból, amit mondtál, arra következtetek, hogy a nagy Oz megajándékoz majd ésszel, mihelyt a Smaragdvárosba érünk.
- Én is remélem - mondta Dorka komolyan. - Hiszen látom, hogy mennyire kívánod.
- Ó, igen, nagyon kívánom! - erősítette meg a Madárijesztő. - Olyan kényelmetlen érzés tudni, hogy az ember akármit mond, csak szalmacséplés!
- Hát akkor gyerünk - mondta a kislány, és odaadta kosarát a Madárijesztőnek.

Az utat most már nem szegélyezte kerítés, műveletlen ugarföldek között haladtak tova. Estefelé nagy erdőbe értek, ahol az öreg fák olyan magasra nőttek, és olyan sűrűn álltak, hogy ágaik összefonódtak a sárga téglás út fölött. Az erdőben majdnem sötét volt, mert a fák sűrű ágai kizárták a napfényt; de utasaink nem álltak meg, hanem egyre beljebb hatoltak az erdőbe.

- Ha ez az út bevisz az erdőbe, valahol ki is megy belőle - okoskodott a Madárijesztő. - És minthogy a Smaragdváros az út másik végén van, követnünk kell az utat, akármerre vezet.

- Ezt igazán mindenki tudja - mondta Dorka.

- Világos: azért tudom én is - felelte a Madárijesztő. - Ha ész kellene hozzá, sose mondtam volna.

Egy óra múlva egészen besötétedett, tapogatózva botorkáltak a koromfekete éjszakában. Dorka az orráig sem látott, de Totó nem bánta, mert sok kutya a sötétben is jól lát; és a Madárijesztő is kijelentette, hogy éppolyan jól lát, mint nappal, így hát Dorka belekarolt, és egész tűrhetően haladtak.

- Szólj, ha házat látsz, ahol az éjszakát tölthetjük - kérte Dorka a Madárijesztőt. - Nagyon kényelmetlen így a sötétben botorkálni.

Kisvártatva a Madárijesztő megállt.

- Jobbra tőlünk gerendából meg faágakból összetákolt kalibát látok - jelentette. - Menjünk oda?

- Menjünk bizony! - kérte a leányka. - Halálosan elfáradtam.

A Madárijesztő odavezette Dorkát a fák között. Mikor odaértek, Dorka benyitott, és a kaliba sarkában száraz falevelekből felhalmozott fekhelyet talált. Azonnal végigdőlt rajta, és mély, egészséges álomba merült; Totó is melléje hengeredett. A Madárijesztő, aki sosem fáradt el, odaállt a másik sarokba, és türelmesen várta a reggelt.